

Tillsyn av verksamheters avfallshantering 2016

stockholm.se

Tillsyn av verksamheters avfallshantering 2016

Dnr: 2017-2768

Utgivare: Miljöförvaltningen

Kontaktperson: Pendar Behnood

INNEHÅLL

1. Sammanfattning	3
2. Bakgrund	3
2.1 Matavfall.....	3
2.2 Hushållsavfall	4
2.3 Verksamhetsavfall	4
2.4 Avfall och producentansvar	5
3. TillsynsMetod	5
3.1 Förberedelser inför inspektionerna – urval och information	5
3.2 Inspektion	5
3.3 Uppföljning.....	5
3.4 Debitering	6
3.5 Resultat	6
3.6 Utsortering av matavfall	6
3.7 Årsta partihallar	7
4. Slutsats	7

I. SAMMANFATTNING

Insamling av matavfall är en prioriterad fråga både nationellt och inom Stockholms stad. I kommunfullmäktiges budget för 2016 anges att stadens mål är att senast 2020 ska minst 70 procent av matavfallet samlas in för biogasproduktion. Målet med Miljöförvaltningens tillsyn för 2016 var att besöka ett 170-tal av stadens restauranger och kontrollera möjligheterna till förbättrad källsortering. Resultatet blev 145 inspektioner.

Under 2016 har förvaltningen samarbetat med Stockholm vatten och avfall AB (nedan kallad SVOA) för att öka matavfallsinsamlingen eftersom SVOA ansvarar för insamling av hushållsavfall och med hushållsavfall jämförlig avfall, dvs. avfall från verksamheter som liknar hushållsavfall till sin karaktär. Detta inkluderar matavfall.

Samarbetet har inneburit tillsynsbesök från miljöförvaltningen som i ett första skede bedömer om separering av matavfall är möjlig. Om så är fallet har verksamheten uppmanats att utreda möjlighet till utsortering av matavfall närmare tillsammans med SVOA. Hittills har cirka 90 verksamheter påbörjat eller slutfört en utredning om separering av matavfall tillsammans med SVOA. Av dessa har cirka 30 verksamheter hittills infört matavfallssortering eller meddelat att man kommer att införa sortering inom kort. Cirka 30 verksamheter har meddelat att hinder föreligger för att sortera ut matavfall. Under förvaltningens tillsynsbesök har även verksamheternas utsortering av förpackningsavfall kontrollerats.

2. BAKGRUND

Miljöförvaltningens tillsynsinsats för att förbättra avfallssorteringen hos restauranger och butiker inleddes år 2010. Syftet är att påverka verksamhetsutövare till en mer miljöriktig avfallshantering. Tillsynsresultaten sammanfattas varje år till miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Svensk och europeisk miljölagstiftning syftar till att främja en hållbar utveckling. Genom återvinning kan ett kretslopp av naturresurser etableras. För att matavfall ska ingå i ett kretslopp av naturresurser krävs att näringsämnen återförs till odlingsmark och att energin tas omhand i form av biogas. Av miljöbalkens hushållningsregler följer att alla som bedriver en verksamhet ska hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning.

2.1 Matavfall

Matavfall består av bland annat rester från kött, fisk, skaldjur, bröd, grönsaker och frukt. Arbetet med matavfallsinsamling har pågått under lång tid. Nedan beskrivs kort vad som skett inom Stockholm stad.

- I slutet av 1990-talet började matavfallsinsamlingen från restauranger i både kärl och avfallskvarn till tank.
- 2004 - 2007 påbörjades matavfallsinsamling i hushåll, med kärl för villor och kärl, bottentömmande behållare samt sopsug för flerfamiljshus.
- 2008 släpptes det fritt för hushåll att installera avfallskvarn. Ingen avgift eller anmälan krävs. Det innebär att siffran på antalet installationer är osäker.
- 2011 utvecklades avfallskvarnar för restauranger så att de kombineras med fettavskiljare och samlas upp i slamtank. Från och med 2011 rötas allt matavfall som samlas in i Stockholms stad och uppgraderas till fordonsgas.

- 2012 infördes insamling av fallfrukt på återvinningscentralerna. Fallfrukt går till rötning.
- 2013 genomfördes försök med Gröna påsen i flerfamiljshus. Staden planerar att bygga en sorterings- och förbehandlingsanläggning i Stockholm.
- 2014 upprättade staden ett mål om att samla in 70 procent av matavfallet år 2020.
- 2015 planerade staden ett långsiktigt arbete gällande målet att samla in 70 procent matavfall till år 2020.

År 2010 återvanns knappt sju procent av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker i Stockholm genom biologisk behandling. Det nationella målet beslutat av riksdagen är att insatser ska vidtas så att senast år 2018 ska minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara, och minst 40 procent av matavfallet behandlas så att även energi kan tas tillvara.

I Stockholms stads budget för 2016 anges att stadens mål är att senast 2020 ska minst 70 procent av matavfallet samlas in för biogasproduktion. Mängden matavfall från hushåll och verksamheter som samlades in år 2014 var 14453 ton, det motsvarar cirka 15 procent av allt matavfall i Stockholm. År 2015 uppgick mängden insamlat matavfall från hushåll och verksamheter till 15860 ton vilket motsvarar cirka 16 procent. År 2016 var mängden uppe i cirka 17970 ton vilket motsvarar cirka 18 procent.

Staden erbjuder några olika insamlingsmetoder för matavfall idag.

- Kärhämtning
- Kvarn till tank
- Kvarn till avloppet
- Sopsug
- Container

Matavfallet som samlas in skickas till biologisk behandling i form av rötning till biogas. Kvar blir ett slam som kan användas som jordförbättringsmedel. Biogasen kan ersätta fossila bränslen och minskar därför utsläppen av växthusgaser. Varje ton matavfall som rötas kan ersätta cirka 100 liter bensin.

2.2 Hushållsavfall

Med hushållsavfall avses avfall som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet. Livsmedelsverksamheters avfall utgörs av hushållsavfall, verksamhetsavfall och producentavfall (framförallt förpackningar). Med hushållsavfall jämförligt avfall är avfall som kan jämföras med avfall från hushåll. Det har i domstolspraxis definierats som avfall som uppkommer som en naturlig följd av att människor vistas i lokalerna. Det handlar t.ex. om avfall från papperskorgar, rester från matbespisningar och restauranger etc. Detta avfall ska transporteras av kommunen till en behandlingsanläggning och det krävs således ett abonnemang hos SVOA för hämtningen. Miljöförvaltningen kan bevilja dispens från kravet att lämna hushållsavfall till kommunen, om verksamheten visar att de själva tar om hand avfallet på ett miljömässigt hållbart sätt.

2.3 Verksamhetsavfall

Med verksamhetsavfall avses avfall som uppkommer i en verksamhet och som inte är jämförligt med hushållsavfall. Det vill säga att avfallet har uppkommit som en följd av verksamheten och inte som en följd av att människor uppehållit sig i en lokal. Mark- och miljööverdomstolen har i ett avgörande, MÖD 2012:49, avgjort frågan om utrensad frukt och grönsaker från en livsmedelsbutik är att anse som verksamhetsavfall. Mark- och miljööverdomstolen gjorde bedömningen att trots att den utsorterade frukten från

livsmedelsbutiken till sin karaktär påminner om hushållsavfall har avfallet uppstått som en följd av den verksamhet som bedrivs i lokalerna och inte som en följd av att människor uppehåller sig där. Avfallet är därmed inte att anse som jämförbart med hushållsavfall enligt 15 kap. 3 § miljöbalken. Avgörandet inte kan tolkas på annat sätt än att det avser den specifika verksamheten i en livsmedelsbutik. Mot denna bakgrund hanterar Stockholms stad allt avfall från butiker som verksamhetsavfall, utom sådant avfall som uppstår i personalutrymmen och vid ev. servering i butik som istället utgör hushållsavfall.

2.4 Avfall och producentansvar

Det finns få fasta insamlingsplatser som företagare får använda. De hänvisas istället till transportörer som mot avgift hämtar förpackningarna vid verksamheten och transporterar dem till producenternas återvinningsanläggningar. Det finns en osäkerhet om alla transportörer faktiskt lämnar förpackningsavfallet till återvinning. Enligt 28 § förordningen (2013:757) om producentansvar för förpackningar gäller att hushåll och andra förbrukare ska sortera ut förpackningar från hushållsavfall och annat avfall och lämna dem för borttransport i de insamlingssystem som producenterna eller kommunen tillhandahåller för sådant avfall.

3. TILLSYNSMETOD

3.1 Förberedelser inför inspektionerna – urval och information

Urvalet för tillsynen baseras dels på miljöförvaltningens register över livsmedelsanläggningar, dels på SVOA:s avfallsregister över hämtning av hushållsavfall. Gemensamt för de inspekterade verksamheterna är att de hanterar livsmedel och har relativt stora avfallsmängder. Urvalet för tillsyn har varit de verksamheter som enligt SVOA:s register inte har separat utsortering. I enstaka fall har ändå förekommit att den inspekterade verksamheten redan sorterar ut matavfall. I dessa fall har SVOA:s register inte varit uppdaterat, alternativt att verksamheten delar matavfallssortering med en annan verksamhet utan SVOA:s kännedom.

3.2 Inspektion

Kontrollen på plats syftar till att undersöka om verksamheten sorterar ut matavfall separat. Vid inspektionen kontrolleras även om förpackningar lämnas till de insamlingssystem som producenterna tillhandahåller. Vid misstanke om att en av kommunen anlitad entreprenör inte anlitas, ska verksamheterna visa att de lämnar uppkommit hushållsavfall till kommunens entreprenör.

3.3 Uppföljning

Förvaltningen gör vid inspektionsbesöken en första bedömning gällande utsortering av matavfall och förpackningar. Om verksamheten bedöms ha förutsättningar till utsortering av matavfall skickas en inspektionsrapport med uppmaning om utredning tillsammans med SVOA. Om det uppkommer större mängder förpackningar som inte källsorteras hos en verksamhet uppmanas verksamheten att utreda om det går att införa separat hämtning. Förvaltningen bedömer att det alltid uppkommer hushållsavfall om människor vistas i en lokal. Därför ska alla verksamheter vara kopplade till kommunens system för insamling av hushållsavfall, alternativt söka dispens. I vissa fall, till exempel livsmedelsbutiker rör det sig om små mängder hushållsavfall så som städavfall och pappershanddukar, resten klassas som verksamhetsavfall. Hos restauranger däremot bedöms i princip allt uppkommit avfall vara hushållsavfall. Detta inkluderar inte det förpackningsavfall som utsorteras. Om förvaltningen får kännedom om någon verksamhet som lämnar sitt hushållsavfall till annan än kommunens upphandlade entreprenörer sker en uppföljning av detta.

3.4 Debitering

Förvaltningen debiterar inspekterade verksamheter timavgift enligt kommunfullmäktiges taxa för tillsyn enligt miljöbalken. Vanligtvis debiteras mellan 2-4 timmar per verksamhet.

3.5 Resultat

145 restauranger inspekterades under året.

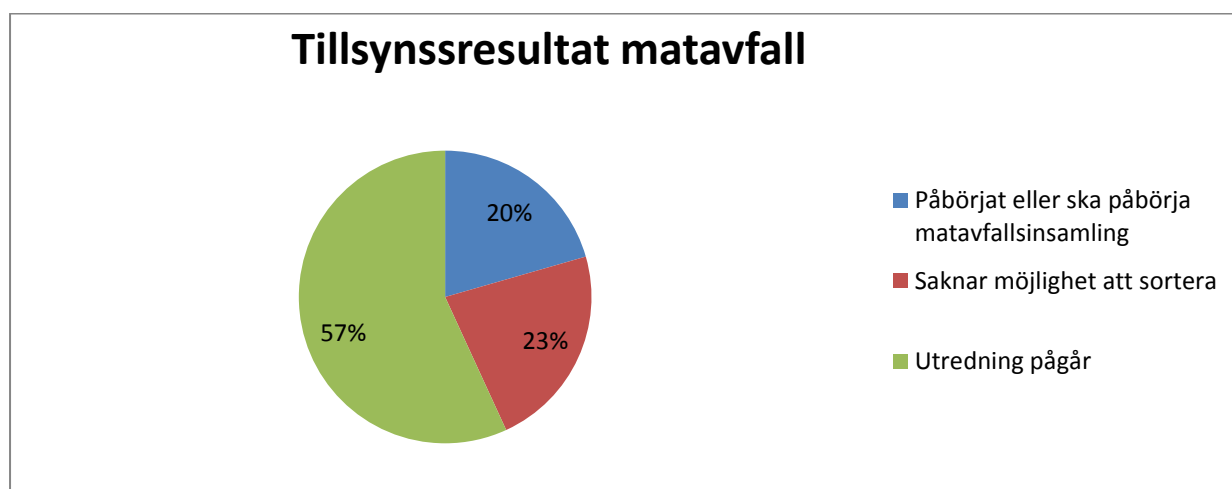
Tabell 1 – Inspektionsresultat

Utfall av inspektionerna	Antal verksamheter	Andel (procent) av 145 st.
Utan anmärkning	25	17 %
Anmärkning med uppföljning	120	83 %

Utan anmärkning innebär att verksamheten sorterar matavfall, sorterar ut förpackningar och lämnar hushållsavfall till SVOA:s entreprenör. Alternativt att miljöförvaltningen bedömer att verksamheten saknar faktisk möjlighet att sortera. En majoritet, 83 procent, av de inspekterade verksamheterna hade enligt förvaltningens bedömning potential att förbättra sorteringen. De uppmanades att utreda möjligheterna till utökad sortering tillsammans med SVOA.

3.6 Utsortering av matavfall

Under 2016 har 33 verksamheter utrett matavfallssortering tillsammans med SVOA och konstaterat att man saknar möjlighet till utsortering. Det rör sig oftast om trånga avfallsutrymmen som måste byggas om. Det handlar också om platsbrist eller arbetsmiljöskäl. Cirka 30 verksamheter har påbörjat eller ska påbörja sortering. Några verksamheter har meddelat att man inte är intresserad av att sortera ut matavfallet. Cirka 80 ärenden som påbörjades under 2016 är fortfarande under utredning.

Figur 1 – Tillsynsresultat matavfall

3.7 Årsta partihallar

Sedan tidigare förekommer en problematik med nedskräpning på allmän plats i området kring Årsta partihallar. Trafikkontoret betalar varje månad cirka 100-150 tkr för städning av avfallet på allmän plats. Nedskräpningen bedöms härstamma från grossister verksamma i området som hyr sina lokaler och därför har förvaltningen beslutat om att förelägga tre fastighetsägare som hyr ut lokaler till grossister där mycket nedskräpning förekommer att inkomma med uppgifter. Fastighetsägarna ska framför allt redovisa hur avfallet hanteras inom respektive fastighet och inkomma med åtgärdsförslag för att säkerställa att allt avfall som uppkommer inom fastigheterna kan förvaras och hanteras på ett miljömässigt godtagbart sätt. Ärendena är fortfarande pågående.

Med anledning av nedskräpningen har staden bildat en arbetsgrupp för att hitta och vidta lämpliga åtgärder i syfte att problematiken ska minska. Utöver miljöförvaltningen ingår trafikkontoret (huvudansvarig), stadsbyggnadskontoret, polisen och exploateringskontoret i gruppen.

4. SLUTSATS

Sedan 2010 har förvaltningen besökt 787 restauranger, storkök och butiker som alla ger upphov till matavfall och de flesta även förpackningsavfall. Många verksamhetsutövare känner till nyttan med källsortering, både den miljömässiga nyttan och den ekonomiska nyttan. De ser dock inte sophantering som en prioriterad fråga och uppskattar att förvaltningen informerar och ställer krav på förbättringar.

Många verksamheter har idag potential att förbättra sin avfallshantering. För varje år ökar kommunens insamling av matavfall, dock i en mycket långsam takt. Förvaltningen bedömer att Sveriges nationella mål på 50 % matavfallssortering till 2018 samt Stockholms stads mål på 70 % matavfallssortering till 2020 inte är möjliga att uppnå med dagens reglering och resurser.

För att bättre lyckas med målen behövs en behovsutredning. Ett steg kan vara att staden inför obligatorisk matavfallssortering med möjlighet till dispens för verksamheter och hushåll som av olika skäl (exempelvis platsbrist) inte kan sortera ut sitt matavfall. Flera kranskommuner har redan infört obligatorisk matavfallssortering för att påskynda processen.

Slut